

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง เป็นการศึกษาถึงระบบการพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงตามกฎหมายไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย ซึ่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้จำกัดอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงไว้โดยถือ “อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้” มิใช่จำกัดอำนาจโดยถือฐานความผิดหรือลักษณะแห่งความผิด เมื่ออัตราโทษอย่างสูงในคดีไม่เกินอำนาจศาลแขวงพิจารณาพิพากษาแล้ว ก็ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงแต่อย่างใด ซึ่งศาลแขวงจะมีวิธีพิจารณาที่รวดเร็วเป็นเครื่องมือซึ่งทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วมากกว่าการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นปกติ เนื่องจากการดำเนินการพิจารณาพิพากษาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงซึ่งกระทำโดยผู้พิพากษานายเดียวอาจเกิดความผิดพลาดได้ประกอบกับการอุทธรณ์คดีเป็นหลักพื้นฐานในการรับรองสิทธิของกลุ่มความซึ่งควรมีสิทธิขอให้ศาลที่อยู่ในลำดับที่สูงกว่าแก้ไขคำพิพากษาของศาลแขวงได้ เพื่อเป็นการที่ศาลในลำดับที่สูงกว่าได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่พิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษานายเดียวอาจมีความบกพร่องแต่เมื่อมีการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งจึงทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความที่ได้รับในการดำเนินคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 บทสรุป

การอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 เป็นกรณีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสิทธิในการอุทธรณ์คดีอาญาในศาลแขวงของกลุ่มความถูกจำกัดโดยข้อห้ามมิให้อุทธรณ์โดยกฎหมายดังกล่าวซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 22 แต่สิทธิการห้ามมิให้อุทธรณ์ดังกล่าวนี้

ไม่ได้ถูกจำกัดมิให้อุทธรณ์เด็ดขาด ซึ่งคู่ความ สามารถที่จะอุทธรณ์ได้ หากผู้พิพากษาอนุญาตหรือ อัยการสูงสุดได้รับรองให้อุทธรณ์ว่า มีเหตุอันควรอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่กรณี จึงเป็นเหตุให้ คู่ความนั้นสามารถที่จะอุทธรณ์ได้ ซึ่งเป็นการใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงที่ คล้ายกับระบบกฎหมายชีวิตลอร์วี่ ที่ถือเป็นหลักเสรีภาพในการอุทธรณ์ เป็นสำคัญ เป็นเหตุให้ คู่ความสามารถใช้สิทธิกันได้อย่างเสรี โดยเฉพาะการดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น เป็นการพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวเพราะเป็นคดีที่ไม่รุนแรง ย่อมก่อให้เกิดความบกพร่องได้ ง่าย เพราะผู้พิพากษานายเดี่ยวต้องมีความรับผิดชอบมาก ในการดำเนินคดีเริ่มตั้งแต่การพิจารณาคดี ตลอดจนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีและ โดยเฉพาะในการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง นั้น อาจเกิดความไม่ละเอียดรอบคอบในการพิจารณาพิพากษา อันจะทำให้ข้อเท็จจริงที่รับฟังมานั้น ไม่ถูกต้องขาดการควบคุม ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความบกพร่องการปฏิบัติหน้าที่และคู่ความได้รับความ เป็นธรรมไม่เพียงพอ

สิทธิในการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น เพื่อให้ศาลที่อยู่ในลำดับที่ สูงกว่าทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์หรือเป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองในการค้นหาความจริง ซึ่งการ อุทธรณ์นั้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของคู่ความ จากการที่ถูศาลพิพากษา ลงโทษที่ไม่ถูกต้อง และสิทธิในการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงดังกล่าวจึงเป็นสิทธิที่ จำเลยควรได้รับรองอย่างกว้างขวางมากกว่าสิทธิในการอุทธรณ์คดีของโจทก์ โดยเฉพาะในระบบ กฎหมายคอมมอนลอร์วี่นั้น เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ จำเลยย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ใน ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลที่สูงกว่าขึ้นไปอีกหนึ่งชั้นศาล แต่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงไทย กลับห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทำให้เกิดการพิจารณาคดีที่ไม่เท่าเทียมกันกับการ พิจารณาคดีอาญาในศาลแขวงเช่นเดียวกันกับในศาลแขวงของต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งต่างได้รับการ รับรองให้มีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงได้อย่างไม่มีการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ คดีแต่อย่างใด

จากการศึกษาแล้วปรากฏว่าการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลของระบบกฎหมาย คอมมอนลอร์วี่ และระบบกฎหมายชีวิตลอร์วี่ศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ยังมีบทบาทในการ กำหนดเนื้อหาต่างๆ ของข้อเท็จจริงในคดีใหม่ได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาในลักษณะนี้ถือว่าเป็น

หลักประกันที่สำคัญสำหรับกระบวนการยุติธรรมที่ดี โดยให้ศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ ตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างเป็นครั้งแรก จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่มีความแตกต่างกับกระบวนการพิจารณาของไทยอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ แม้อัตราอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงไทยเมื่อได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ โดยเหตุว่าคดีมีเหตุอันควรได้รับอุทธรณ์ แล้วการพิจารณาคดีของศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ไทยนั้นจะใช้วิธีการตรวจสอบจากรายงานกระบวนการพิจารณาที่ได้มีการสืบพยานกันมาในศาลชั้นต้นเป็นหลัก ซึ่งโดยหลักแล้วจะไม่มี การสืบพยานกันใหม่ทั้งๆ ที่ควรจะต้องการพิจารณาคดีใหม่ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์มีบทบาทในการค้นข้อผิดพลาดของการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแขวง

การพิจารณาคดีอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดีเป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่อีกครั้งหนึ่งเท่าที่สามารถจะเป็นไปได้ พยานหลักฐานต่างๆ ที่สืบมาแล้วในศาลชั้นต้น หรือพยานหลักฐานใหม่ที่มีได้มีการอ้างอิงในศาลชั้นต้น แต่เพิ่งมาปรากฏขึ้นภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว สามารถนำมาสืบในชั้นอุทธรณ์ได้และอีกลักษณะหนึ่ง คือ การทบทวนคดีการพิจารณาจะอาศัยสำนวนคดีของศาลที่เริ่มคดีเป็นหลัก ศาลอาจจะออกนั่งฟังคำแถลงการณ์ด้วยก็ได้ ในบางกรณีมีการสืบพยานเพิ่มเติมได้สำหรับพยานหลักฐานใหม่ไม่อาจจะยอมรับฟังได้ในชั้นอุทธรณ์ แต่บางประเทศยอมให้มีการรับฟังพยานหลักฐานใหม่ได้เป็นบางกรณีเท่านั้น และพยานหลักฐานใหม่นี้ต้องมีการสืบพยานเพิ่มเติมด้วย แต่ปรากฏว่าคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงของไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีอาญาที่มีโทษเล็กน้อย และปริมาณคดีที่เข้ามาสู่การพิจารณาของศาลแขวงไทยจะมีเป็นจำนวนมาก ขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลแขวงจึงเป็นการดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทำการพิจารณาพิพากษาคดีโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวเพื่อให้อคดีเสร็จไปอย่างรวดเร็ว และบางคดีอาจเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาไม่มีสำนวนคดี ดังนั้นเมื่อมีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์จึงเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี เพื่อเป็นการเปิดโอกาสพิจารณาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้นกระทำโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวจึงอาจเกิดความบกพร่องได้

การอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจ ศาลมาจิสเตรท คอร์ท ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ ศาลแขวงประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่นไม่มี

การห้ามหรือจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงโดยทั้งคู่ความมีสิทธิอุทธรณ์เท่าเทียมกัน ไม่มีมาตรการจำกัดการอุทธรณ์แต่อย่างใดและไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตหรือคำรับรองโดยถือว่า คู่ความมีสิทธิได้รับการอุทธรณ์ได้อย่างน้อยขั้นหนึ่งเพื่อแก้ไขความไม่ถูกต้องในเนื้อหาของ คำพิพากษา และการพิจารณาอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น และในการพิจารณา อุทธรณ์จะเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดีกล่าวคือ

ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีพิจารณาอุทธรณ์คำพิพากษาของ ศาลมาจิสเตรท คอร์ท ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้นให้อุทธรณ์ไปยัง ศาลคราวน์ คอร์ท หรือ ศาลชั้นต้นที่ทำหน้าที่เป็น ศาลชั้นอุทธรณ์ เป็นศาลที่ดำเนินการพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมด และ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมีพิจารณาอุทธรณ์คำพิพากษา ของศาลแขวง ในปัญหาข้อเท็จจริงโดยให้อุทธรณ์ไปยัง ศาลจังหวัด โดยการอุทธรณ์ของทั้งสามประเภทดังกล่าวนี้ ถือเป็นสิทธิของจำเลยไม่ต้องได้รับ อนุญาตจาก ศาลคราวน์ คอร์ท ศาลชั้นต้นที่ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลจังหวัด (เทียบได้ กับศาลจังหวัดไทย) โดยไม่ต้องได้รับคำรับรองจากผู้พิพากษาศาลมาจิสเตรท คอร์ท หรือ ผู้พิพากษา ศาลแขวง ที่พิจารณาคดีแต่อย่างใด เนื่องจากประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เห็นว่าปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลมาจิสเตรท คอร์ท หรือ ศาลแขวงมีเป็นจำนวนมาก กระบวนการพิจารณาในศาลมาจิสเตรท คอร์ท หรือศาลแขวงจึงเป็นไป โดยรวบรัด เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณา จึงมีน้อย ความไม่ถูกต้องย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก จึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยมีสิทธิใน การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงที่พิจารณาในศาลมาจิสเตรท คอร์ท หรือศาลแขวงได้อย่างไม่มี ข้อจำกัด ซึ่งคดีที่จำเลยไม่ได้ให้การรับสารภาพจำเลยสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งคำพิพากษาว่าจำเลยมี ความผิด และการกำหนดโทษของศาลแต่ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ จำเลยจะอุทธรณ์ได้แต่เฉพาะ การกำหนดโทษของศาลเท่านั้น เพื่อให้มีการลดหย่อนผ่อนโทษ คำพิพากษาของ ศาลคราวน์ คอร์ท หรือ ศาลชั้นต้นที่ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลจังหวัด ซึ่งเป็นศาลที่รับพิจารณาที่ทำหน้าที่เป็น ศาลอุทธรณ์นี้เมื่อได้วินิจฉัยคดีใดแล้วคำพิพากษาเป็นที่สุด จะอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยัง ศาลอื่นไม่ได้ แต่อุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลอื่นได้ และคดีที่ ศาล มาจิสเตรท คอร์ท เมื่อพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้องในประเทศอังกฤษ โจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิอุทธรณ์ปัญหา ข้อเท็จจริง ซึ่งมาจากแนวความคิดดั้งเดิมที่ว่า โจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่ควรมีส่วน หรือมีส่วนเพียงเล็กน้อย

ในกระบวนการของคำพิพากษา เพราะถ้าอุทธรณ์ของโจทก์ผู้ฟ้องคดีฟังขึ้นจำเลยก็จะถูกลงโทษตามอุทธรณ์นั้น

การอุทธรณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังปรากฏว่า เป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถที่จะอุทธรณ์ได้ โดยมีข้อยกเว้นให้ ผู้ที่ไม่ใช่คู่ความแต่มีส่วนได้เสียในคำพิพากษาอาจได้รับความเห็นชอบให้อุทธรณ์ได้ หากมีส่วนได้เสียที่เป็นส่วนสำคัญและเป็นส่วนได้เสียโดยตรงที่เกิดจากคำพิพากษา และคำพิพากษาศาลชั้นต้นอื่นที่ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์นี้ เป็นที่สุดจะอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นไม่ได้ แต่ยังคงอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลอื่นได้แต่สิทธิในการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาล มาจิสเตรท คอร์ท ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นเป็นดุลยพินิจของศาลสูงมลรัฐ หรือศาลสูงสุดสหรัฐ ว่าจะรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาหรือไม่ และจะอุทธรณ์ได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

การอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี เป็นการอุทธรณ์ในครั้งแรกทั้งในปัญหาข้อกฎหมาย และปัญหาข้อเท็จจริง โดยเฉพาะการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่มีการจำกัดสิทธิแต่ประการใด โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตหรือการรับรองคู่ความจึงมีสิทธิอุทธรณ์ได้เสมอ อันเป็นเสรีภาพในการอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัด เป็นศาลที่ดำเนินการพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมด แต่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงญี่ปุ่นนั้น เมื่อพิจารณาพิพากษาแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยก็ชอบที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ เช่นเดียวกับประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นมีระบบศาลที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก โดยคำพิพากษาของศาลสูงย่อมถึงที่สุด ซึ่งอาจจะมีการฎีกาไปยังศาลสูงสุดได้อีกครั้งหนึ่ง ถ้าเป็นการฎีกาโดยอ้างมูลเหตุว่า คำพิพากษานั้นมิชอบหรือละเมิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อแนวฎีกาที่ศาลสูงสุดได้เคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ ซึ่งเป็นการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ของศาลแขวงประเทศญี่ปุ่นนั้นเหมือนกันประเทศไทยที่กำหนดให้ ศาลอุทธรณ์เป็นศาลที่ต้องพิจารณาอุทธรณ์ที่มีคู่ความอุทธรณ์ขึ้นมาตามลำดับชั้นศาล แต่ประเทศญี่ปุ่นมิได้ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ประเทศญี่ปุ่นย่อมถึงที่สุด แต่กรณีของประเทศไทยนั้นต่างกับประเทศญี่ปุ่นเพราะแม้ว่าจะห้ามมิให้มีการอุทธรณ์แต่คู่ความสามารถขออนุญาตยื่นอุทธรณ์ได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลหรือรับรองจากอัยการว่าคดีมีเหตุอันควรที่จะอุทธรณ์แล้วคู่ความก็สามารถที่จะอุทธรณ์คดีได้

และเมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินแล้วถ้าคู่ความไม่พอใจยังคงขอใช้สิทธิที่จะให้ศาลอนุญาตหรืออัยการรับรองว่ามีเหตุอันควรที่จะฎีกาได้อีกด้วย ซึ่งเป็นเหตุสำคัญให้คดีขึ้นมาสู่ศาลสูงนั้นมีเป็นจำนวนมาก แม้ว่าจะห้ามมิให้มีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจแขวงก็ตาม

แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 193 ตรี จะห้ามมิให้มีการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 22 แต่ถ้าคู่ความต้องการอุทธรณ์ต้องให้ผู้พิพากษาคณินใด ซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลแขวงพิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์หรืออัยการ (อัยการสูงสุด) หรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการ (อัยการสูงสุด) ได้มอบหมายลงชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป แต่หากว่าคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้นศาลพิพากษาให้จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ศาลรอการลงโทษไว้ ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือ จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท ก็ไม่ต้องห้ามมิให้มีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงแต่อย่างใด จึงเห็นได้ว่าข้อยกเว้นที่ให้จำเลยอุทธรณ์ได้นั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการที่จำเลยอุทธรณ์กรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษหรือในการกำหนดโทษของผู้พิพากษาที่เป็นการใช้ดุลพินิจภายหลังจากรับฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่าจำเลยกระทำความผิดแล้ว จึงให้ดุลพินิจในการลงโทษหรือกำหนดโทษตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ กรณีเช่นนี้จึงเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่ต้องห้ามมิให้มีการอุทธรณ์แต่อย่างใด การที่ศาลมีแนวคำพิพากษาต้องห้ามมิให้มีการอุทธรณ์หรือฎีกา เนื่องจากเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหากคดีนั้นอัตราโทษที่ลงแก่จำเลยไม่เกินไปกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้ก็จะทำให้คู่ความเสียสิทธิที่ไม่อาจจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ ทั้งที่ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษหรือการกำหนดเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่ต้องห้ามแต่อย่างใดแล้ว ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 22 บัญญัติข้อยกเว้นให้อุทธรณ์ได้กรณีจำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทน

โทษจำคุก จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ศาลรอการลงโทษไว้ ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือ จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท ทั้ง ๆ ที่เป็นข้อกฎหมายที่คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้อยู่แล้ว ดังนั้นข้อยกเว้นดังกล่าวในมาตรา 22 แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 เป็นข้อกฎหมายที่ได้รับการยกเว้นให้สามารถอุทธรณ์ได้อยู่แล้ว

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยนั้นเป็นการดำเนินการพิจารณาโดยหลักการค้นหาความจริงโดยผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่รัฐมอบให้ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศ อันเป็นที่มาของความเป็นธรรมที่ประชาชนทุกคนในประเทศจะได้รับเมื่อเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบโดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศเป็นเป้าหมาย ดังนั้นการที่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 22 ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทั้ง ๆ ที่ การอุทธรณ์ตามระบบสากลจะเปิดโอกาสให้คู่ความทั้ง 2 ฝ่าย อุทธรณ์ได้อย่างน้อยอีกครั้งทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ซึ่งตามสากลการอุทธรณ์ในคดีของคู่ความเป็นการเปิดโอกาสที่เป็นสิทธิของคู่ความที่พึงมีอย่างน้อยครั้งหนึ่งตามหลักสิทธิของคู่ความที่ได้รับการพิจารณาคดี 2 ชั้นศาล ศาลจึงไม่มีอำนาจปฏิเสธที่จะไม่รับคดีวินิจฉัยในครั้งแรกได้ ดังนี้คู่ความจึงสามารถที่จะอุทธรณ์ได้เสมอไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย จึงเป็นการขัดกับประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแม่แบบแห่งกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทของศาลอุทธรณ์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้นพบว่า ยังมีข้อบกพร่องบางประการที่สมควรแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักสากลยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ควรให้มีการอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงตามมาตรฐานสากลเพราะการอุทธรณ์ในคดีของคู่ความเป็นการเปิดโอกาสที่เป็นสิทธิของคู่ความที่พึงมีอย่างน้อยครั้งหนึ่งตาม

หลักสิทธิของกลุ่มคนที่ได้รับการพิจารณาคดี 2 ชั้นศาล ศาลจึงไม่มีอำนาจปฏิเสธที่จะไม่รับคดีที่วินิจฉัยในครั้งแรกได้

2. การพิจารณาอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงไทยนั้นควรที่จะให้ศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์แบบการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี เพราะการพิจารณาคดีอาญาของศาลแขวงเป็นการดำเนินการอย่างรวบรัด กระทำการพิจารณาพิพากษาคดีโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว และเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีด้วยวาจา

3. ควรให้ศาลจังหวัด หรือศาลชั้นต้นอื่นนอกจากศาลแขวงเป็นศาลที่ทำหน้าที่ให้การพิจารณาอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่เป็นศาลพิจารณาคดีดังเช่นประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เนื่องจากปริมาณคดีที่มาสู่การพิจารณาของศาลแขวงมีเป็นจำนวนมาก จึงควรให้ศาลจังหวัด หรือ ศาลชั้นต้นอื่นนอกจากศาลแขวง แทนที่จะให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาอุทธรณ์คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเพราะศาลอุทธรณ์มีปริมาณเพียง 10 ศาลเท่านั้นจึงอาจเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าและมีปริมาณคดีค้างในศาลอุทธรณ์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

4. ควรบัญญัติกฎหมายห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงให้ชัดเจน เนื่องจากศาลจังหวัด หรือศาลชั้นต้นอื่นนอกจากศาลแขวงได้พิจารณาคดีปัญหาข้อเท็จจริงชั้นที่สอง จึงเป็นพิจารณากลับกรองคดีจากศาลสองชั้นแล้วซึ่งคดีน่าจะได้รับฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้ว จึงควรห้ามไม่ให้มีการอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงอีก โดยให้คดีเป็นที่สุดในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่จะเป็นการฎีกาปัญหาข้อกฎหมาย

5. การอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายควรให้ศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยโดยตรงไม่จำเป็นต้องอุทธรณ์ผ่านมาเป็นลำดับชั้นศาล และคำวินิจฉัยของศาลฎีกาให้เป็นที่สุดเพื่อป้องกันการประวิงคดี